अग्निकणपङ्क्ति (agnikaṇa-paṅkti) *f.* a line of particles of fire स्फुरन्तीह विचित्रेन्द्रियवृत्तयः । तेजसान्तःप्रकाशेन यथाग्निकणपङ्क्तयः YogVā. v. 34.20; SaṁnyāU. 2.23.

अग्निकणसंपर्क (agnikaṇa-samparka) *m.* contact with a particle of fire अग्निकणसंपर्कान्नश्यन्ते तृणपर्वताः GaṇeP. ii. 26.20.

अग्निकणिका (agni-kaṇikā) *f.* a spark of fire अग्निकणिकायाः प्रभाप्रतानवती प्रदीपशिखा जायमाना न संतानमेदमात्मन्यावहति DharmoPra. 63.26.

अग्निकन्दल (agni-kandala) *m.* sprout-like flame of fire स्वपार्श्वयुग्मज्वलदग्निकन्दला वनान्तभाजोऽजगरा महत्तराः BhārCam. 3.119.

अग्निकन्या (agni-kanyā) *f.* daughter of Agni (the god of fire), Succhāyā अग्निकन्या तु सुच्छाया शिष्टात्सा सुषुवे सुतान् MatsyaP. 4.38.

अग्निकन्यापुर (agnikanyā-pura) *n.* name of a city अग्निकन्यापुरे वसेत् MahāBhā. xiii. 223*(1)

अग्निकपिश (agni-kapiśa) *adj.* [*f.* -ā] red like fire तारस्य … विन्यस्तोऽग्निकपिशां दृशमाशु तिर्यक् । तत्तापयोगगलितातनुपत्रभङ्गहेमाङ्गदांतशिखरो भुजदण्ड आसीत् HarVi. 7.33.

अग्निकमागधिकाकल्क (agnikamāgadhikā-kalka) *m.* thick paste (prepared from the plants) *Semecarpus anancardium* and long pepper तत् …अग्निकमागधिकाकल्कलिप्ते दृढे भाण्डे… स्थापयेत् AṣṭāSaṁ. ii. 108.5 (4.19)

अग्निकम्पित (agni-kampita) *n.* the fiery earth-quake (i. e. earthquake followed by emission of fire or lava) प्रकम्पानां गर्हितमग्निकम्पितम् AVPari. 62(1). 9.

अग्निकर (agni-kara) *adj.* [*f.* -ī] which increases the gastric or digestive fire अष्टाङ्गलवणं हितम् । स्रोतोविशुद्ध्यग्निकरं कफघ्राये AṣṭāSaṁ. ii. 51.7 (4.9); श्लेष्मानिलघ्नोऽग्निकरो लघुश्च सर्वः खलः KalyāKā. 5.30; सर्पिर्नागरकल्केन…अग्निकरम् SiddhYo. 25.48; तिक्तः (रसः) …अग्निकरः BhāvPra(Bhā.) 6(1). 190; आकाशवल्ली…तुवराग्निकरी BhāvPra.(Bhā.) 6(4). 258; हस्तिनीसर्पिः …तिक्तं चाग्निकरं परम् BhojanKu. 150.2; *m.* ray (i. e. flame or heat) of fire हतं घटीयन्त्रचतुष्पदादिसूर्येन्दुवाताग्निकरैर्मुनीन्द्राः । …वहच्च यत्प्राशुकं तन्निगदन्ति वारि SubhāRaSaṁ. 216.

अग्निकरण (agni-karaṇa) *n.* ceremony of kindling the fire कृत्वाग्निकरणं पूर्वं मन्त्रपूर्वं तपोधन MahāBhā. xiii. 91.23.

अग्निकरणक (agnikaraṇa-ka) *adj.* having fire as an instrument or means अग्निकरणकौदनकर्मकपाकविषयककृतिरिष्टसाधनं इति तु वाक्यं न पदम् TattvCin. iv(1). 233.5.

अग्निकरणसंकल्पन (agnikaraṇa-saṅkalpana) *n.* intention of performing the ceremony of kindling the fire अग्निकरणसंकल्पनमेव विधीयते PrakaVi. 901.19.

अग्निकरौषध (agnikarauṣadha) *n.* medicine which increases the gastric fire, medicine improving digestion अग्निकरौषधैरहिमपानीयं तु पाययेत् (प्रवाहिकायाम्) KalyāKā. 22.82.

अग्निकर्णिका (agnikarṇikā) *f.* *Desmodium gengeticum* वज्रकन्दाग्निकर्णिका RasRaSa. 11.47.

अग्निकर्तृ (agni-kartṛ) *adj.* the producer or source of fire यमाहुरग्निकर्तारं…स वायुः…ववौ MatsyaP. 174.29.

अग्निकर्तृक (agnikartṛ-ka) *adj.* caused by Agni वस्तुतस्तु मादनस्याप्यग्निकर्तृकस्याग्निगतस्वामित्वव्यापनार्थमेवोपादानम् MīmāKau. ii. 295.1 (*on* iii. 2.36)

अग्निकर्मक (aganikarma-ka) *m.* name of a particular chapter of Aṣṭāṅgahṛdaya and Aṣṭāṅgasaṁgraha (dealing with the treatment by cauterization) सिराविधिः शल्यविधिः शस्त्रक्षाराग्निकर्मकाः । चत्वारिंशदिमेऽध्यायाः सूत्रम् AṣṭāSaṁ. i. 4.8 (1.1); AṣṭāHṛ. i. 1.38.

अग्निकर्मक (aganikarma-ka) *adj.* having the fire-altar for the object (i. e. the thing in the objective case) अग्निकर्मकचयनकरणकभावनाया एव भूताया निमित्तत्वावगतेः BhāṭṭDī. ii. 198.21 (*on* v. 3.10)

अग्निकर्मकरण (agnikarma-karaṇa) *n.* performance of the worship of fire अथ ब्रह्मचारिणां गुरुकुलवासः । संध्याद्वयोपासनम् । … कालद्वयमभिषेकाग्निकर्मकरणम् ViṣṇuSm. 28.4.

अग्निकर्मकुशल (agnikarma-kuśala) *adj.* expert in dealing with fire हिंस्रोऽग्निकर्मकुशलः… । भौमबुधयोर्विलग्ने…भवेत्पुरुषः Sārā. 31.47.

अग्निकर्मक्षत (agnikarma-kṣata) *adj.* containing wounds or injury caused by cauterization अग्निकर्मक्षतान् पादान् गजस्यालेपयेद्भिषक् Hastyāyur. 114.4 (1.15)

अग्निकर्मन् (agni-karmán) *adj.* performing the actions of fire (viz. destroying etc.) अग्निरूपा अग्निकर्माणः (नरः) Nir. 10.30 (183.16); *n.* **i** rite pertaining to the piling up of the fire-altar, rite of offering in fire अध्वरकर्म चाग्निकर्म च S'atBr. VI. vi. 1.4; VII. iii. 1.4; VII. iv. 1.42; IX. ii. 3.6; XIII. viii. 4.11; औपासनश्चेदाहित एतस्मिन्नस्याग्निकर्माणि क्रियन्ते ĀpaS'S. v. 7.8; विभागमेवं ज्ञात्वा वै जिह्वानामग्निकर्मणि PāraS. 7.127; प्राक्तन्त्रोत्तरतन्त्रौ द्वौ सर्वेषामग्निकर्मणाम् । त्वत्तोऽहं श्रोतुमिच्छामि ViṣṇuDhaP. i. 92.1; ii. 79.6; व्रतचर्याग्निकर्म च ।…धर्मोऽयं ब्रह्मचारिणः SamarāSū. 7.18; अयम् … उमापाणिपीडने । अग्निकर्मणि नियुक्तः Dhūrtā. 52; अपत्यवेदाध्ययनाग्निकर्मसु । समं प्रवृत्ता गृहिणस्तपोधनाः S'ivLī. 5.72; **ii** function of the fire-deity यच्च [किञ्चिद्] दार्ष्टिविषयिकमग्निकर्मैव तत् Nir. 7.8 (136.18); **iii** cauterization स्रवतोऽश्मभवान् मूत्रं ये चान्ये रक्तवाहिनः । निःशेषच्छिन्नसंधींश्च साधयेदग्निकर्मणा SuśruS. iv. 1.89; केचित्तु जठरे प्राहुरग्निकर्म चिकित्सकाः BhelaS. 168.26 (6.15); 160.3 (6.11); मांसजानां तु संशुद्धिः शस्त्रक्षाराग्निकर्म च CaraS. i. 28.26 (1941 Ed.); vi. 13.86 (1941 Ed.); मांसवृद्धिजान् संशोधनशस्त्रक्षाराग्निकर्मभिः (साधयेत्) AṣṭāSaṁ. i. 103.7 (1.19); i. 193.2 (1.40); i. 193.14 (1.40); ii. 53.8 (4.9); ii. 99.24 (4.17); ii. 125.19 (4.23); अग्निकर्मसविरेकविशेषक्षारकर्मभिरशेषशिशूनाम् । आमयान्न (? आमया न) तु चिकित्सयितव्याः KalyāKā. 12.82; स्नेहोपनाहाग्निकर्मबन्धनोन्मर्दनानि च । स्नायुसंध्यस्थिसंप्राप्ते कुर्याद्वाते विचक्षणः SiddhYo. 22.17; (पादरोगाः) साध्याः पञ्चाग्निकर्मणा Hastyāyur. 108.17 (1.15); 113.27 (1.15); 229.4 (2.29); 249.15 (2.42); चालिभागत्रिके कार्यमग्निकर्म विचक्षणैः Mānaso. ii. 6.611; **iv** obsequial rite सीरभृत्ततः । ततस्मेतो मुरारातेरग्निकर्मादि निर्ममे PāṇḍaC. 18.84; **v** function of fire (in general) (like heating, changing colour etc.) पित्तं पञ्चधा प्रविभक्तमग्निकर्मणानुग्रहं करोति SuśruS. i. 15.3(2); **vi** the function of the gastric fire (i. e. digestion) तथा वैश्वानरे पाचकत्वाख्यमग्निकर्म च श्रूयते TattvPrakā. 39B.11 (*on* i. 2.26); **vii** working with fire कुशलश्चाग्निकर्मणि NāraSm. 119.288.

अग्निकर्मप्रसङ्गेन (agnikarma-prasaṅgena) [Inst.] *adv.* through burning अग्निकर्मप्रसङ्गेन दीपस्तैलं प्रशोषयेत् PadmP. ii. 86.63.

अग्निकर्मविधान (agnikarma-vidhāna) *n.* treatment by cauterization एतान्यग्निकर्मविधाने (शस्त्राणि) Hastyāyur. 530.25 (3.30)

अग्निकर्मविधि (agnikarma-vidhi) *m.* treatment by cauterization अग्निकर्मविधिः कृत्स्नो यथावदुपदेक्ष्यते Hastyāyur. 112.11 (1.15)

अग्निकर्मसाध्य (agnikarma-sādhya) *adj.* curable (only) by cauterization तत्राग्निकर्म सर्वर्तुषु कुर्यादन्यत्र शरद्ग्रीष्माभ्यां तत्राप्यात्ययिकेऽग्निकर्मसाध्ये व्याधौ तत्प्रत्यनीकं विधिं कृत्वा SuśruS. i. 12.5.

अग्निकर्मिका (agni-karmikā) *adj.* [*f.* of **agnikarmaka*] having the sacred fire as the object अग्निकर्मिका भावना S'āstrDī. 434.15 (*on* v. 3.10); अग्निकर्मिका चयनकरणिका भावना MayūMāli. 434.13 (*on* v. 3.10)

अग्निकर्षु, अग्निकर्षू (agni-karṣu, agni-karṣū) fire-pit [DBHS]

अग्निकलङ्कित (agni-kalaṅkita) *adj.* spoiled by fire आरुह्यैव विमानं तद्गृहीत्वाग्निकलङ्कितम् । खड्गं तं विन्ध्यवासिन्याः पादमूलं जगाम सः KathāSaSāg. vii. 8.172.

अग्निकला (agni-kalā) *f.* one of the ten parts or appearances of Agni आधारशक्तये वौषट् इत्याधारं प्रतिष्ठाप्य धूम्रार्चिरूष्मा…कव्यवाहेत्यग्निकला अभ्यर्च्य ParaśuKS. 6.18 (197.12)

अग्निकल्प (agni-kalpa) *adj.* [*f.* -ā] [DEBRU. p. 542] **i** having the nature of fire, like or resembling fire (in lustre, radiance or spirit); **ii** fiery, flaming or red like fire; **iii** (causing burning pain) like fire; **iv** fire-like; *m.* **i** mental conception of the sacrificial fire; **ii** rite or ritual of offerings in fire; **iii** name of one of the 14 or 18 great aeons **i** having the nature of fire, like or resembling fire (in lustre, radiance or spirit) (said of a goddess, human beings, Ṛṣis) अनूचानमाहुरग्निकल्प इति S'atBr. VI. i. 1.10; पाण्डवान् ।…अग्निकल्पान् प्रबाधितुम् MahāBhā. v. 56.39; शक्नैश्चापि समेष्यामि…। अग्निकल्पैर्दुराधर्षैः MahāBhā. vii. 87.50; (पश्याम्याश्रममुत्तमम्) महर्षिभिर्भूषितमग्निकल्पैः MahāBhā. xiii. 14.37; xiii. 96.7; i. 48*(3); ऋषीणामग्निकल्पानाम् Rāmā. vi. 26.16=VāyuP. i. 21.1; योधानामग्निकल्पानाम् Rāmā. i. 6.19; अग्निकल्पो हि भगवान् (विश्वामित्रः) शापं दास्यति रोषितः Rāmā. i. 59.6; i. 50.25; i. 82*(3); भोजपतेः पुरोधाः…अग्निकल्पः RaghuVa. 7.20; दधीचिम्…अग्निकल्पम् BrahmP. 110.46; सुरसिद्धसङ्घा दृष्ट्वा भयाद् दुद्रुवुरग्निकल्पाम् । कालीम् LiṅgaP. i. 106.16; Hastyāyur. 291.24 (2.59); BrahmSūBh.(S'rī.) i. 255.2 (*on* i. 1.21); काञ्चीम्…लब्ध्वा… । उद्यद्वेदाक्षरपरिमलैराननैरग्निकल्पैः स्थाने स्थाने मुषितकलुषान् नम्रमौलिर्नमस्ये: BhramDū. 46; **ii** fiery, flaming or red like fire (said of sharp weapons) स बाणैस्त्रिभिरग्निकल्पैः…।